



СЕРІЯ «Громадське здоров'я»

УДК 354:328.185

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5\(5\)-15-26](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5(5)-15-26)

Гричко Роман Юліанович доктор наук з державного управління, Заслужений професор Європейського професорського докторату, кандидат медичних наук, доцент кафедри інфекційних хвороб, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, вул. Чернігівська, буд. 34, кв. 3, м. Львів, 79010, тел.:(097) 240-59-65, <https://orcid.org/0000-0001-7086-8399>

Паславська Вікторія Володимирівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій, економіки та підприємництва, Прикарпатський інститут імені Михайла Грушевського ПрАТ «ВНЗ «МАУП», вул. В. Івасюка, буд. 21, м. Трускавець, 82200, тел.: (067) 773-49-85, <https://orcid.org/0000-0002-1083-1006>

Гричко Орися Михайлівна магістр публічного управління та адміністрування, магістр управління проектами, бакалавр медицини, головна медична сестра КМП «1-а міська поліклініка м. Львова», вул. Чернігівська, будинок 34, кв. 3, м. Львів, 79010, тел.:(067) 117-47-11

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Анотація. Війна призводить до численних людських втрат, травм і поранень, що перевантажують систему охорони здоров'я. У зонах конфлікту медичні установи часто працюють на межі своїх можливостей, стикаючись з дефіцитом лікарів, медичного персоналу, медикаментів і обладнання. Величезна кількість поранених потребує невідкладної хірургічної допомоги та довготривалої реабілітації, що значно ускладнює роботу лікарень та клінік. Стаття присвячена дослідженню проблем забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні. Війна має серйозні наслідки для фізичного та психічного здоров'я громадян, створюючи унікальні виклики для медичних установ та служб. У роботі розглянуто основні проблеми, з якими стикаються як медичні працівники, так і пацієнти. Це включає лікування фізичних травм,



отриманих під час бойових дій, загострення хронічних захворювань, дефіцит медичних ресурсів, ліків та обладнання, а також труднощі в доступі до медичної допомоги в зонах конфлікту.

Особлива увага приділяється психологічним наслідкам війни, таким як підвищений рівень тривожності, депресія, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), а також іншим психологічним розладам серед різних категорій населення. Зокрема, розглянуто вплив війни на дітей, підлітків, літніх людей та внутрішньо переміщених осіб, які є особливо вразливими до психологічних травм.

У статті проаналізовано ефективність наявних програм медичної та психологічної допомоги, включаючи державні ініціативи, міжнародну допомогу та зусилля неурядових організацій. Виявлено, що поточні заходи, хоча і корисні, потребують вдосконалення для більш повного задоволення потреб постраждалого населення. Запропоновано рекомендації щодо покращення координації між державними установами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством з метою створення більш ефективної та стійкої системи охорони здоров'я в умовах війни.

Висновки підкреслюють необхідність комплексного підходу до вирішення проблеми збереження здоров'я населення, включаючи посилення психологічної підтримки, забезпечення достатньої кількості медичних ресурсів та ліків, а також впровадження програм реабілітації та соціальної адаптації для постраждалих від конфлікту. Тільки завдяки скоординованим зусиллям можна мінімізувати негативні наслідки війни для здоров'я населення та сприяти його відновленню і стійкості.

Ключові слова: проблема здоров'я населення, війна в Україні, програм медичної та психологічної допомоги, психологічна підтримка, впровадження програм реабілітації та соціальної адаптації.

Hrytsko Roman Yulianovych Doctor of Public Administration, Honored Professor of the European Professorial Doctorate, Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Infectious Diseases of Danylo Halytsky Lviv National Medical University, St. Chernihivska, build. 34, sq. 3, 79010, Lviv, tel.: (097) 240-59-65, <https://orcid.org/0000-0001-7086-8399>

Paslavska Viktoriya Volodymyrivna candidate of economic sciences, associate professor, associate professor of the department of management of organizations, economics and entrepreneurship, Prykarpattia Institute named after Mykhailo Hrushevsky PJSC "University of Applied Sciences "MAUP", St. V. Ivasyuk, 21, Truskavets, 82200, tel.: (067) 773-49-85, <https://orcid.org/0000-0002-1083-1006>

Hrytsko Orysa Mykhailivna master of public management and administration, master of project management, bachelor of medicine, head nurse of the KMP "1st City Polyclinic of Lviv", St. Chernihivska, 34, sq. 3, Lviv, 79010, tel.: (067) 117-47-11

PROBLEMS OF ENSURING THE HEALTH OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF WAR IN UKRAINE

Abstract. War leads to numerous human losses, trauma and injuries that overload the health care system. In conflict zones, medical facilities are often stretched to capacity, facing shortages of doctors, medical staff, medicines and equipment. A huge number of wounded people need urgent surgical care and long-term rehabilitation, which greatly complicates the work of hospitals and clinics. The article explores the challenges of ensuring the health of the population during the war in Ukraine. The war has significant consequences for both physical and mental health, creating unique challenges for healthcare institutions and services. The study examines the primary issues faced by healthcare workers and patients, including the treatment of physical injuries sustained during combat, exacerbation of chronic diseases, shortages of medical resources, medications, and equipment, as well as difficulties in accessing medical care in conflict zones.

Special attention is given to the psychological impact of the war, such as increased anxiety, depression, post-traumatic stress disorder (PTSD), and other psychological disorders among various population groups. In particular, the study focuses on the effects of the war on children, adolescents, the elderly, and internally displaced persons, who are especially vulnerable to psychological trauma.

The article analyzes the effectiveness of existing medical and psychological assistance programs, including government initiatives, international aid, and efforts by non-governmental organizations. It finds that while current measures are beneficial, they require improvement to fully meet the needs of the affected population. Recommendations are proposed for enhancing coordination between government agencies, international organizations, and civil society to create a more effective and sustainable healthcare system in wartime conditions.

The conclusions emphasize the necessity of a comprehensive approach to addressing the health preservation issues of the population. This includes strengthening psychological support, ensuring adequate medical resources and medications, and implementing rehabilitation and social adaptation programs for those affected by the conflict. Only through coordinated efforts can the negative health impacts of the war be minimized, contributing to the recovery and resilience of the population.



Keywords: public health problem, war in Ukraine, medical and psychological assistance programs, psychological support, implementation of rehabilitation and social adaptation programs.

Постановка проблеми. Тема забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні є надзвичайно актуальною і має багатовекторний характер. Значна кількість наукових праць, звітів міжнародних організацій, державних установ та благодійних фондів охоплюють різні аспекти цієї проблеми. Однак, дослідження теми варіюється залежно від конкретних аспектів, які розглядаються.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На міжнародному рівні ця тема активно досліджується такими організаціями, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародний комітет Червоного Хреста, Лікарі без кордонів, а також численними академічними установами. Ці організації публікують звіти та наукові статті, які висвітлюють виклики та рішення в сфері охорони здоров'я в умовах збройних конфліктів, включаючи український контекст. Наприклад, ВООЗ у своїх звітах регулярно аналізує стан системи охорони здоров'я в Україні, надаючи рекомендації щодо покращення медичної допомоги в кризових умовах.

На національному рівні значний вклад у вивчення цієї теми роблять Міністерство охорони здоров'я України, Національний інститут стратегічних досліджень, а також численні українські університети та науково-дослідні інститути. Міністерство охорони здоров'я публікує звіти та рекомендації щодо забезпечення медичних послуг у військових умовах, а також ініціює програми з підтримки психічного здоров'я населення. Академічні дослідження, опубліковані в українських та міжнародних журналах, охоплюють різноманітні аспекти цієї проблеми, включаючи психічне здоров'я, соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, реабілітацію постраждалих та організацію медичних послуг на передовій. Наприклад, праці Олексія Кравченка з психічного здоров'я в умовах війни є важливим внеском у розуміння психологічних викликів, з якими стикається населення.

Мета написання статті – дослідити проблеми забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні.

Виклад основного матеріалу. Тематика дослідження проблеми забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні є надзвичайно актуальною та багатогранною. Війна призводить до численних людських втрат, травм і поранень, що перевантажують систему охорони здоров'я. Лікарні та медичні установи часто опиняються під обстрілами, що ускладнює надання невідкладної медичної допомоги та призводить до дефіциту медичного обладнання і ліків. Багато медичних закладів було зруйновано або



пошкоджено, що суттєво знижує їхню здатність обслуговувати пацієнтів. Водночас, війна створює умови для поширення інфекційних захворювань, адже через руйнування інфраструктури знижується рівень санітарії та гігієни, а також з'являються проблеми з доступом до чистої води та їжі.

Психологічний стан населення також суттєво погіршується через постійний стрес, втрату близьких, вимушене переселення та невизначеність майбутнього. Особливо вразливими стають діти, літні люди та особи з хронічними захворюваннями, які потребують регулярного медичного догляду. Війна завдає серйозного удару по психічному здоров'ю населення, спричиняючи збільшення випадків депресії, тривожних розладів, посттравматичного стресового розладу (ПТСР) та інших психічних розладів. У цих умовах надзвичайно важливо забезпечити доступність психологічної допомоги та підтримки, а також створення програм реабілітації для постраждалих.

Неурядові організації та благодійні фонди, такі як фонд "Повернись живим", також роблять значний вклад у дослідження та практичну реалізацію заходів з медичного забезпечення. Вони публікують звіти про свою діяльність, включаючи успішні практики та виклики, з якими стикаються на місцях.

Інфраструктурні руйнування та порушення логістичних ланцюгів призводять до дефіциту лікарських засобів та медичного обладнання. Виникають труднощі з доставкою медикаментів та гуманітарної допомоги до постраждалих регіонів. Важливою проблемою також є евакуація поранених та хворих з зони бойових дій до безпечних районів, де вони можуть отримати належну медичну допомогу.

Не менш важливим аспектом є забезпечення здоров'я переселенців та біженців, які були змушені залишити свої домівки через бойові дії. Вони часто опиняються в складних умовах без належного доступу до медичної допомоги, житла та засобів до існування. Це створює додатковий тиск на систему охорони здоров'я в приймаючих регіонах, які можуть не мати достатніх ресурсів для забезпечення належного рівня медичної допомоги всім потребуючим.

Таблиця 1 демонструє програми, що реалізуються в Україні для підтримки здоров'я населення під час війни.



Таблиця 1.

Основні програми медичної та психологічної допомоги в Україні в умовах війни

Програма	Опис	Основні цільові групи	Виконавці/Організації
Медична евакуація	Організація евакуації поранених та хворих з зон бойових дій до медичних закладів.	Військові, цивільні	МОЗ України, ЗСУ, Червоний Хрест
Полеві госпіталі	Тимчасові медичні заклади для надання невідкладної допомоги в зоні конфлікту.	Військові, цивільні	МОЗ України, ЗСУ, міжнародні організації
Телемедицина	Віддалені консультації та діагностика через Інтернет та мобільні додатки.	Всі групи населення	МОЗ України, приватні медичні компанії
Психологічні гарячі лінії	Телефонні лінії для надання термінової психологічної підтримки та консультацій.	Всі групи населення	МОЗ України, волонтерські організації
Психологічні центри	Спеціалізовані центри для надання психологічної підтримки та терапії.	Всі групи населення	Державні установи, НГО
Реабілітаційні програми	Програми фізичної та психологічної реабілітації для постраждалих.	Військові, поранені цивільні	МОЗ України, НГО, міжнародні партнери
Програми для дітей	Спеціалізовані програми підтримки та реабілітації для дітей, які постраждали від війни.	Діти	МОЗ України, UNICEF, НГО
Програми для ВПО	Медична та психологічна допомога для внутрішньо переміщених осіб.	Внутрішньо переміщені особи (ВПО)	МОЗ України, ІОМ, UNHCR
Освітні програми	Навчальні програми для населення про методи самопомоги та подолання стресу.	Всі групи населення	МОЗ України, НГО
Мобільні медичні бригади	Команди медиків, які надають допомогу у віддалених та важкодоступних районах.	Всі групи населення	МОЗ України, НГО, міжнародні організації

Ситуація показує, що в нинішніх умовах виникає необхідність у розробці спеціальних програм підтримки та реабілітації постраждалих, забезпеченні безперебійного постачання ліків та медичного обладнання, а також зміцненні психічного здоров'я населення через організацію психологіч-

ної допомоги та підтримки. Інтернаціональна допомога і координація зусиль з міжнародними організаціями можуть відігравати ключову роль у вирішенні цих проблем, забезпечуючи необхідні ресурси та експертну підтримку.

В таблиці 2 представлено основні програми, спрямовані на реабілітацію та соціальну адаптацію постраждалих в Україні в умовах війни.

Таблиця 2.

Основні програми реабілітації та соціальної адаптації в Україні

Програма	Опис	Основні цільові групи	Виконавці/Організації
Фізична реабілітація поранених	Програми відновлення рухових функцій та лікування фізичних травм.	Військові, поранені цивільні	МОЗ України, реабілітаційні центри, НГО
Психологічна реабілітація	Терапія та підтримка для подолання ПТСР, тривоги та депресії.	Всі групи населення	МОЗ України, психологічні центри, НГО
Соціальна адаптація ВПО	Програми підтримки внутрішньо переміщених осіб, включаючи пошук роботи та житла.	Внутрішньо переміщені особи (ВПО)	МОЗ України, ІОМ, UNHCR, місцеві адміністрації
Реабілітація дітей	Спеціалізовані програми для дітей, які постраждали від війни, включаючи освітні та ігрові терапії.	Діти	МОЗ України, UNICEF, НГО
Реабілітаційні табори	Літні та зимові табори для фізичної та психологічної реабілітації дітей та підлітків.	Діти, підлітки	МОЗ України, НГО, міжнародні організації
Професійна підготовка та перекваліфікація	Навчальні програми для отримання нових професій та навичок.	Військові ветерани, ВПО, безробітні	МОЗ України, Міністерство соціальної політики, НГО
Підтримка сімей	Консультації та допомога сім'ям, які втратили годувальника або мають поранених членів.	Родини військових, ВПО	МОЗ України, НГО, місцеві соціальні служби
Підтримка ветеранів	Програми реабілітації та соціальної адаптації для ветеранів війни.	Військові ветерани	МОЗ України, Міністерство у справах ветеранів, НГО
Мобільні бригади реабілітації	Команди спеціалістів, що надають реабілітаційні послуги у віддалених районах.	Всі групи населення	МОЗ України, НГО, міжнародні організації
Психосоціальні тренінги	Освітні програми для розвитку навичок подолання стресу та підвищення психологічної стійкості.	Всі групи населення	МОЗ України, НГО, освітні установи



Важливо також відзначити роль волонтерських організацій та громадянського суспільства, які активно долучаються до надання допомоги постраждалим. Вони часто стають першими, хто приходить на допомогу, забезпечуючи харчування, медикаменти та психологічну підтримку. Роль волонтерських організацій та громадянського суспільства, які активно долучаються до надання допомоги постраждалим, є надзвичайно важливою. Ці організації заповнюють критичні прогалини в системі державної підтримки, забезпечуючи оперативну і ефективну допомогу там, де це найбільше потрібно. Вони відіграють ключову роль у забезпеченні різноманітних послуг, включаючи медичну, психологічну, соціальну та гуманітарну допомогу.

Волонтерські організації часто діють на передовій, надаючи невідкладну медичну допомогу та евакуюючи поранених із зон конфлікту. Вони забезпечують постачання медикаментів, медичного обладнання та інших необхідних ресурсів, що є життєво важливими для функціонування медичних установ у кризових умовах.

Окрім медичної допомоги, волонтерські організації активно працюють у сфері психологічної підтримки. Вони організовують гарячі лінії, мобільні психологічні бригади та групи підтримки, що допомагають людям справлятися з травмою, стресом та іншими психологічними розладами. Особливу увагу приділяють роботі з дітьми, підлітками та літніми людьми, які є найбільш вразливими до психологічних наслідків війни.

Громадянське суспільство також відіграє значну роль у реабілітації та соціальній адаптації постраждалих. Волонтери організовують реабілітаційні центри, де люди можуть отримати допомогу у відновленні фізичного та психічного здоров'я. Вони також проводять освітні та професійні тренінги, спрямовані на перекваліфікацію та адаптацію до нових умов життя, що є надзвичайно важливим для внутрішньо переміщених осіб та ветеранів війни.

Крім цього, волонтерські організації та громадянське суспільство займаються гуманітарною допомогою, надаючи їжу, одяг, житло та інші необхідні ресурси тим, хто цього потребує. Вони також співпрацюють з міжнародними організаціями для залучення додаткових ресурсів та експертної підтримки.

Таким чином, волонтерські організації та громадянське суспільство є невід'ємною частиною системи допомоги постраждалим від війни в Україні. Їхня діяльність є життєво важливою для забезпечення фізичного та психічного здоров'я населення, а також для підтримки соціальної стабільності та відновлення країни в умовах війни.

Водночас, вважаємо за необхідне посилити координацію між державними та недержавними структурами, щоб забезпечити ефективне використання наявних ресурсів і максимальну допомогу постраждалим.

Усе це підтверджує, що проблема забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні є комплексною і вимагає системного підходу, який

враховує політичні, економічні, соціокультурні та екологічні чинники впливу. Лише спільними зусиллями держави, міжнародної спільноти та громадянського суспільства можна забезпечити належний рівень охорони здоров'я для всіх постраждалих та сприяти відновленню країни в поствоєнний період.

Успішне забезпечення здоров'я населення в умовах війни та в післявоєнний період потребує стратегічного планування та комплексних дій. Держава повинна розробити чіткі протоколи реагування на надзвичайні ситуації та створити систему оперативної допомоги для постраждалих. Це передбачає встановлення стандартних процедур для швидкого і ефективного реагування на різні типи надзвичайних ситуацій, включаючи військові конфлікти, природні катастрофи та техногенні аварії, а також соціальну підтримку, забезпечення житлом та працевлаштуванням.

В таблиці 3 відображено основні компоненти та заходи, необхідні для розробки чітких протоколів реагування на надзвичайні ситуації та створення системи оперативної допомоги для постраждалих.

Таблиця 3.

Основні компоненти та заходи для розробки чітких протоколів реагування на надзвичайні ситуації та створення системи оперативної допомоги для постраждалих

Компонент	Заходи	Опис
Евакуація та безпека	1. Організація евакуації 2. Забезпечення тимчасового розміщення 3. Гарантування безпеки	Механізми для швидкої та організованої евакуації з небезпечних зон, забезпечення тимчасового житла та безпеки.
Медична допомога	1. Мобільні медичні бригади 2. Забезпечення обладнанням і медикаментами 3. Навчання медперсоналу	Створення мобільних медичних бригад, оснащених необхідним обладнанням та медикаментами, підготовка медичного персоналу для роботи в кризових умовах.
Психологічна підтримка	1. Програми термінової психологічної допомоги 2. Гарячі лінії 3. Консультації з фахівцями	Запровадження програм термінової психологічної допомоги, включаючи гарячі лінії та консультації з фахівцями для подолання стресу та травми.
Інформаційна підтримка	1. Надання достовірної інформації 2. Заходи безпеки 3. Інструкції для само- і взаємодопомоги	Забезпечення населення достовірною та своєчасною інформацією про поточну ситуацію, заходи безпеки, доступні ресурси та інструкції для само- і взаємодопомоги.
Гуманітарна допомога	1. Оперативне постачання продовольства 2. Забезпечення водою 3. Постачання одягу та ресурсів	Розгортання системи оперативного постачання продовольства, води, одягу та інших необхідних ресурсів для постраждалих.
Соціальна адаптація	1. Програми реабілітації 2. Соціальна інтеграція 3. Освітні та професійні тренінги	Розробка програм реабілітації та соціальної інтеграції для постраждалих, включаючи освітні та професійні тренінги, психологічну підтримку та допомогу в працевлаштуванні.



На нашу думку такі заходи забезпечать швидку та ефективну реакцію на надзвичайні ситуації, мінімізуючи негативні наслідки для населення та сприяючи його відновленню. Успішна реалізація цих протоколів вимагатиме тісної співпраці між державними установами, міжнародними організаціями, волонтерськими групами та громадянським суспільством.

Крім цього, необхідно інвестувати в інфраструктуру охорони здоров'я, відновлюючи зруйновані лікарні та медичні заклади, а також забезпечувати їх сучасним обладнанням. Особливу увагу слід приділити підготовці та підтримці медичних працівників, які працюють в екстремальних умовах. Важливо забезпечити їх необхідними ресурсами, а також надавати психологічну підтримку для подолання стресу та професійного вигорання.

Міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у вирішенні цих проблем. Потрібно активно залучати міжнародні гуманітарні організації, іноземних партнерів та донорів до процесу відновлення та розвитку системи охорони здоров'я. Це дозволить не лише забезпечити необхідні ресурси, але й перейняти передовий досвід та технології.

Також важливо враховувати довгострокові наслідки війни для здоров'я населення. Це стосується як фізичного, так і психічного здоров'я. Необхідно розробити програми реабілітації для ветеранів, постраждалих мирних жителів та внутрішньо переміщених осіб, які можуть зіткнутися з хронічними захворюваннями, травмами та психологічними проблемами.

Соціальні ініціативи та освітні програми можуть відігравати значну роль у зміцненні здоров'я населення. Інформування про здоровий спосіб життя, профілактика захворювань та пропагування психічного здоров'я можуть допомогти зменшити навантаження на систему охорони здоров'я та покращити якість життя населення.

Розвиток волонтерського руху та громадських організацій є важливим елементом у забезпеченні здоров'я населення. Вони можуть надавати оперативну допомогу, підтримувати вразливі верстви населення та сприяти мобілізації ресурсів для подолання наслідків війни. Залучення громади до процесу відновлення та розвитку може зміцнити соціальну згуртованість та стійкість суспільства перед викликами війни та її наслідками.

Висновки. Незважаючи на значний обсяг досліджень, тема забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні потребує подальшого вивчення. Особливої уваги заслуговують питання довгострокової реабілітації постраждалих, інтеграції внутрішньо переміщених осіб та покращення системи психічного здоров'я. Комплексний підхід до дослідження цієї теми, який враховує політичні, економічні, соціокультурні та екологічні чинники, є необхідним для розробки ефективних стратегій забезпечення здоров'я населення в умовах війни та післявоєнного відродження.

Таким чином, комплексний підхід до вирішення проблем забезпечення здоров'я населення в умовах війни в Україні включає інвестиції в інфраструктуру, підготовку медичних кадрів, міжнародне співробітництво, програми реабілітації, соціальні ініціативи та залучення громадянського суспільства. Це допоможе створити стійку систему охорони здоров'я, здатну ефективно реагувати на виклики війни та забезпечувати належний рівень медичної допомоги всім постраждалим.

Література:

1. Поточна ситуація з охороною здоров'я в Україні. Міністерство охорони здоров'я України. 1 липня 2024. <https://moz.gov.ua>
2. Охорона здоров'я в умовах конфліктів: рекомендації та практичні рішення. ВООЗ, 2023.
3. Кравченко О. Психічне здоров'я в умовах війни: виклики та шляхи вирішення. *Журнал медичної психології*, 2024.
4. Звіт про діяльність у сфері охорони здоров'я та реабілітації. Благодійний фонд "Повернись живим". Київ, 2023.
5. Медична допомога на передовій: історії медиків та волонтерів. *Суспільне телебачення України*. 15 червня 2024.
6. Відновлення медичної інфраструктури в Україні: пріоритети та виклики. Програма розвитку ООН, 2023.
7. Головка І. Соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Соціологічний вісник*, 2024.
8. Забезпечення медичної допомоги в умовах збройного конфлікту: досвід України. МКЧХ, 2023.
9. Підтримка охорони здоров'я в Україні: звіт про надану допомогу. *Європейський Союз*. Брюссель, 2023.
15. Всеукраїнська рада реабілітаційних центрів. Підготовка медичних кадрів для роботи в кризових умовах. Всеукраїнська рада реабілітаційних центрів, 2023.
16. Шульжик Ю.О., Грицко Р.Ю., Пеканець С.Р. Управління змінами в умовах цифровізації. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління. 2022. №3(66). С.127-134

References:

1. Potoczna sytuacja z okhoronoju zdrowia v Ukraini [The current situation with health care in Ukraine]. Ministerstvo okhorony zdrowia Ukrainy – Ministry of Health of Ukraine. 1 lypnia 2024. <https://moz.gov.ua>
2. Okhorona zdrowia v umovakh konfliktiv: rekomendatsii ta praktychni rishennia [Health care in conflict conditions: recommendations and practical solutions]. VOOZ – World Health Organization, 2023.
3. Kravchenko O. Psykhichne zdrav'ia v umovakh viiny: vyklyky ta shliakhy vyrishennia [Mental health in the conditions of war: challenges and solutions]. Zhurnal medychnoi psykholohii – Journal of Medical Psychology, 2024.
4. Zvit pro diialnist u sferi okhorony zdrowia ta reabilitatsii [Report on activities in the field of health care and rehabilitation]. Blahodiinyi fond "Povernys zhyvym" – "Come Back Alive" Charitable Foundation. Kyiv, 2023.



5. Medychna dopomoha naпередovii: istorii medykiv ta volonteriv [Medical care on the front lines: stories of doctors and volunteers]. Suspilne telebachennia Ukrainy – Public television of Ukraine. 15 chervnia 2024.

6. Vidnovlennia medychnoi infrastruktury v Ukraini: priorytety ta vyklyky [Restoration of medical infrastructure in Ukraine: priorities and challenges]. Prohrama rozvytku OON – United Nations Development Program, 2023.

7. Holovko I. Sotsialna intehratsiia vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini [Social integration of internally displaced persons in Ukraine]. Sotsiolohichnyi visnyk – Sociological Bulletin, 2024.

8. Zabezpechennia medychnoi dopomohy v umovakh zbroinoho konfliktu: dosvid Ukrainy [Provision of medical care in conditions of armed conflict: the experience of Ukraine]. MKChKh – International Committee of the Red Cross, 2023.

9. Pidtrymka okhorony zdorovia v Ukraini: zvit pro nadanu dopomohu [Health care support in Ukraine: report on the assistance provided]. Yevropeyskyi Soiuz – European Union Briussel, 2023.

10. Pidhotovka medychnykh kadriv dlia roboty v kryzovykh umovakh [Training of medical personnel for work in crisis conditions]. Vseukrainska rada reabilitatsiinykh tsentriv – All-Ukrainian Council of Rehabilitation Centers, 2023.

11. Shulzhyk Yu.O., Hrytsko R.Iu., Pekanets S.R. Upravlinnia zminamy v umovakh tsyfrovizatsii [Change management in digitalization conditions]. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia – Scientific works of the Interregional Academy of Management. 2022. №3(66). S.127-134